

Mozaik a főváros múltjából

A kerékpározás első szabályozása

A főváros területének fokozatos beépülésével megnövekedtek a városhatárokon belüli távolságok. A közönség a lovasjárműveknél jóval egyszerűbb és olcsóbb kerékpár használatához folyamodott. Különösen amióta nemcsak a főútvonalakon, hanem a mellékutcaikon is egyre jobb burkolatok épültek. A kerékpár-közlekedés többféle rendszeti kérdést vetett fel. Ezeket a főváros 1890-ben szabályozta.

A keskeny, illetve lejtős utakon megtiltotta a kerékpározást (ideértve „*a rajta ülő egyén által mozgatott bármi néven nevezendő járművel való közlekedést*”). Tilos lett így a kerékpározás pl. az Albrecht (ma: Hunyadi János) úton, a Nagykörúton belüli keskenyebb főútvonalakon (a Korzón, a Fürdő, Király, belső Dob, Stáció, Hatvani utcán, a Kerepesi úton, Soroksári úton, a Dorotyia utcában stb.). E felsorolt utakon, továbbá a Lánchídon és az Alagúton át a gépet csak róla leszállva, kézzel lehetett vezetni. Áruszállító (általában akkor háromkerékű) járművet azonban ilyen helyeken is lehetett használni, a Korzó kivételével. Járdán, kijelölt gyalog- illetve lovaglóutakon is tilos lett a kerékpározás.

A gépet lámpával és csengővel kellett felszerelni, a közönség figyelmeztetésére. A sebességre nem szabtak más korlátozást, a „*mérsékelt gyorsaság*” előírásán kívül. A gépek lámpáit a közvilágítási lámpák meggyújtása után kellett kivilágítani.

A főváros belterületén csak egyenes irányban, ki- vagy befelé engedték a haladást. A „*kanyar-*

gást”, az utak szükségtelen keresztezését, a kocsiforgalom akadályozását megtiltották. Be kellett tartani természetesen a balra hajtás, jobbra előzés szabályait.

A kiadott szabályrendelet előírásainak megszegése olyan kihágásnak minősült, melyért 50 Ft-ig terjedhető pénzbüntetést (behajthatatlanság esetén 5 napig terjedhető elzárást) lehetett kiszabni. A büntetéspénzeket a szegényalap javára fordította a főváros.

Nyári rendszabályok a múlt század végén

A főváros végleges vízvezetéke (Káposztásmegyeren) csak 1893-tól épült ki. Az általános csatornázás (a három főgyűjtővel) még később, csak 1910 táján valósult meg. A múlt század végén minden nyár újabb veszélyeket, tífusz, sőt kolera járványokat hozhatott, amelyeket a főváros igyekezett megelőzni.

Kamer Mayer Károly polgármester 1890. június 4-én kiadott utasítása — hivatkozással a múlt hasonló rendelkezéseire — megállapítja, hogy „*a legbiztosabb óvszer mindennemű kór és járvány megelőzésére a köztisztasági rendszabályok következetes alkalmazása*.” A kerületi előljáróságok ezért „*szigorúan felügyeltek az utcák és udvarok tisztántartására, a szerves hulladékok és rothadó anyagok eltávolítására a lakásokból, házakból és ezek környezetéből, továbbá az istállókból és sertés-ólakból*.” A csatornák közelében levő kutakat vizsgálják meg, és ha átszivárgás derül ki, a kutakat azonnal tiltásuk be.

Gondoskodjanak az előljáróságok a nyaralók házi szeméjtének elfuvarozásáról, továbbá a konyhakerti hulladékok felhalmozódásának megakadályozásáról, illetve elszállíttatásáról.

Az iskolák, vendéglők, kávéházak, indóházak, gyárak, fürdők, színházak és laktanyák stb. vízvezetékekkel el nem látott árnyékszékeit és vízeléit állandóan fertőtlenítsék a kerületi orvosnak a helyi viszonyokhoz alkalmazott utasításai szerint. Az előljáróság kísérje úgyszintén figyelemmel a bér-, társas- és fuvarkocsi állomásoknak a tulajdonos általi fertőtlenítését. Az utcai csatornában esetleg előforduló torlódásokat — kellő fertőtlenítés mellett haladék nélkül távolítsák el.

Ügyeljének az egészségtelen avagy túlszűfolt pincelakásokra, vizsgálják meg az éjjeli szállásokat. A háztulajdonosok a vízvezetékekkel el nem látott házakban az árnyékszékeket, pócegödröket, házi csatornákat tartsák tisztán, és fertőtlenítsék naponta, minden felnőtt egyén után napi fél liter 20%-os vasgálic oldattal.

A vízvezetési igazgatóság ügyeljen a vízszolgáltatás zavartalanására. A vásárigazgatóságok, kerületi orvosok és a vásárfelügyelők különösen éber figyelmet fordítsanak az élelmi- és tápszerek, italok minőségére, a nagyobb építési vállalatok közelében levő főzödékre, lacikonyhákra, a fővárosba hozott gyümölcsfélékre.

Az államrendőrség kísérje különös figyelemmel a terek és utcák tisztántartását.

Dr. Göbel József